

Analyse Plannen van Aanpak TruStone Initiatief

Analyse van de maatschappelijke organisaties binnen het TruStone Initiatief.
Met dank aan de Local Impact Hub (www.localimpacthub.com).

Juni 2022

Inhoud

Samenvatting	3
1. Introductie.....	5
2. Beleid.....	6
3. Analyses van keten, gebruikte materialen product en inkoop/bedrijfsproces	7
4. Actieplan; voorkomen, verminderen, herstellen/compenseren	8
5. Monitoring en verificatie; vaststellen van verbeteringen.....	9
6. Communicatie en rapportage	10
7. Toegang tot herstel en verhaal	11
8. Overkoepelende inzichten	11
9. Websites	12
10. Conclusies.....	14
11. Reactie TruStone secretariaat	15
12. Aanbevelingen	16

Samenvatting

De bij TruStone aangesloten maatschappelijke organisaties hebben de [plannen van aanpak](#) (PvA) die Nederlandse en Belgische natuursteenbedrijven die aangesloten zijn bij TruStone in 2021 hebben opgesteld, geanalyseerd en waar mogelijk vergeleken met het voorgaande jaar (2020). De PvA zijn geanalyseerd op basis van de criteria die zijn opgesteld in het [beoordelingskader](#). Voor deze beoordelingsronde gold onder meer dat bedrijven een score van ten minste 40% op de due diligence-vragenlijst moesten hebben. Het template voor de analyse van de PvA uit 2021 is geüpdatet met enkele additionele punten. De volgende punten zijn toegevoegd: 1) Hebben bedrijven een klachtenmechanisme; 2) Gebruikt en/of verwijst het bedrijf naar producten van TruStone in het PvA; 3) Voortgang tussen PvA's 2020 – 2021. Daarnaast zijn de websites en publiek toegankelijke Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) documenten van de bedrijven geanalyseerd.

De volgende conclusies kunnen uit de analyse getrokken worden:

- Er zijn geen grote onregelmatigheden bij de PvA's vastgesteld, zoals vorig jaar. Waar bijvoorbeeld een Code of Conduct (CoC) werd ingestuurd als 'Plan van Aanpak'. De PvA's beschrijven in meer of mindere mate wat de bedrijven doen op het gebied van IMVO.
- Bedrijven zijn in ontwikkeling en zetten stappen, met name op het gebied van beleid.
- Veel bedrijven lijken een CoC als IMVO beleid te hanteren. Een CoC kan volgens de UN Guiding Principles on Business & Human Rights en de OESO richtlijnen voor multinationale ondernemen¹ niet aangemerkt worden als volledig IMVO beleid. Beleid beschrijft hoe due diligence wordt vormgegeven en geïmplementeerd. Een CoC beschrijft de verwachtingen van een bedrijf aan haar zakelijke relaties.
- Bedrijven zijn bezig met meer inzicht te krijgen in de keten, zowel op het gebied van ketentransparantie als risico identificatie. In welke mate zij dit hebben en met welke snelheid zij het verkrijgen, is onduidelijk.
- Enkele bedrijven nemen deel aan 'gezamenlijke projecten' met maatschappelijke organisaties die tot doel hebben negatieve impacts in de keten aan te pakken.
- Slechts een minderheid van de bedrijven draagt direct bij aan het aanpakken van daadwerkelijke risico's en impact.
- Doelen die gesteld worden om negatieve impacts aan te pakken en de wijze waarop men dit wil doen, blijven vaak nog abstract. De oorzaak hiervan is niet vast te stellen op basis van PvA. Mogelijke verklaringen zijn dat het PvA Excel

¹ UN Guiding Principles on Business & Human Rights en de OESO richtlijnen voor multinationale ondernemen worden aangeduid met De Richtlijnen.

format nog te weinig hiertoe uitnodigt, bedrijven (nog) beperkte kennis en ervaring hebben op dit gebied, of andere redenen.

- Het onderwerp 'Evaluatie' lijkt nog onderbelicht in de PvA. Een reden kan zijn dat nog maar een minderheid van de bedrijven activiteiten ondernemen om negatieve impacts aan te pakken. Daar moet in de volgende beoordelingsronde meer aandacht aan besteed worden.
- Bedrijven communiceren meer op hun website dan in 2020, maar websites hebben regelmatig dezelfde stukken tekst. Wellicht dat bedrijven teksten uit de Handreiking publieke communicatie een op een overnemen.
- Bijna alle bedrijven (op twee na) hebben een eigen contactpunt waar klachten naar toegestuurd kunnen worden en de bedrijven verwijzen ook naar het TruStone klachtenmechanisme.
 - De contactgegevens en verwijzing naar het TruStone klachtenmechanisme staan alleen vermeld in de CoC van bedrijven.
 - Het is onduidelijk hoe het eigen klachtenmechanisme van de bedrijven werkt. Er wordt geen toelichting gegeven.
 - De toegankelijkheid van het klachtenmechanisme is een aandachtspunt, want de website zijn vaak in het Nederlands terwijl de CoC in het Engels zijn geschreven.
- De risicoanalyses, stakeholder dialoog, gezamenlijke projecten en het klachtenmechanisme zijn praktische handreikingen aan bedrijven om het IMVO van bedrijven te versterken. Een grote groep, maar nog niet alle bedrijven maken hier gebruik van.
- Er zijn door bedrijven vorderingen gemaakt waarop de aankomende jaren verder gebouwd kan worden.

1. Introductie

In het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) convenant Initiatief TruStone werken stakeholders aan een verantwoorde natuursteensector. 22 Nederlandse importeurs, vier Nederlandse verwerkers, 13 Vlaamse importeurs, twee Vlaamse verwerkers, één Nederlandse en één Vlaamse NGO en twee Nederlandse en één Vlaamse vakbond zijn aangesloten bij TruStone.²

Wanneer de importeurs natuursteen uit risicolanden³ importeren dienen zij een PvA op te stellen. Het PvA is gepubliceerd van 25 importeurs. Van vier bedrijven is geen PvA gepubliceerd, waar dat wel verwacht werd. Zij zijn de vereisten van 2021 nog aan het implementeren. Drie bedrijven waren in het betreffende verslagjaar, 2021, nog geen lid van TruStone. Drie bedrijven importeren niet uit risicolanden.

De aangesloten bedrijven verplichten zich tot een aantal stappen om mensenrechten schendingen in hun keten te voorkomen en aan te pakken die over het algemeen verder zullen gaan dan bedrijven die geen lid zijn van het TruStone initiatief.

De maatschappelijke organisaties die deelnemen aan TruStone ondersteunen bedrijven bij het realiseren van hun verplichtingen aangaande IMVO. Daarin geven zij praktische ondersteuning door bijvoorbeeld het faciliteren van risicoanalyses in risicolanden en zij kijken ook kritisch mee met de voortgang die van bedrijven verwacht mag worden. De maatschappelijke organisaties hebben de voortgang van bedrijven geanalyseerd op basis van de PvA. Doel hiervan is de voortgang van bedrijven op basis van de PvA inzichtelijk te maken voor *stakeholders*, zoals lokale partnerorganisaties. Op deze wijze wordt bijgedragen aan een transparantere keten, één van de bouwstenen van de UNGPs en OESO-richtlijnen.

In het PvA staat welke *due diligence* activiteiten bedrijven hebben ondernomen, op dit moment implementeren en voornemens zijn om potentiële en daadwerkelijke negatieve impacts op mens, dier en milieu aan te pakken. Het [beoordelingskader](#) maakt voor aangesloten bedrijven inzichtelijk hoe de jaarlijkse beoordeling van hun inspanningen plaatsvindt en geeft bedrijven ook inzicht welke stappen zij kunnen nemen en op welke vlakken zij nog voortgang moeten maken. De inhoud van het beoordelingskader is gebaseerd op de teksten van het Initiatief TruStone en de daarin aangehaalde internationale richtlijnen. Deze richtlijnen zijn de *UN Guiding Principles for Business and Human Rights* (UNGPs), de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen (vanaf nu aangeduid als de OESO-richtlijnen), en

² Zie <https://www.imvoconvenanten.nl/nl/natuursteen/aangesloten-bedrijven>, geraadpleegd op 12 Mei 2022.

³ Risicolanden zijn alle landen buiten de Europese Economische Ruimte (alle EU-landen plus IJsland, Liechtenstein en Noorwegen)

de arbeidsnormen van de internationale arbeidsorganisatie ILO. De PVA worden beoordeeld door het Secretariaat van TruStone, wat is belegd bij de Sociaal Economische Raad (SER). Het Secretariaat beoordeelt de voortgang van bedrijven op basis van de PVA's en aanvullende vertrouwelijk verstrekte informatie.

In het beoordelingskader hebben partijen afspraken gemaakt over een tijdpad voor het in kaart brengen van ketens en voor implementatie van *due diligence*. Zo moesten bedrijven dit jaar een score van ten minste 40% hebben op de *due diligence*-vragenlijst.

De plannen van aanpak van Nederlandse en Belgische natuursteenbedrijven zijn geanalyseerd en vergeleken met het voorgaande jaar. Het template voor de analyse is gebaseerd op het beoordelingskader met enkele toevoegingen, te weten 1) Heeft het bedrijf een eigen klachtenmechanisme, 2) Gebruikt en/of verwijst het bedrijf naar producten van TruStone, 3) Voortgang tussen 2021 – 2022. Daarnaast zijn de websites en publiekelijk toegankelijke IMVO-documenten van de deelnemende bedrijven geanalyseerd.

De uitkomsten van de analyse zijn uiteengezet in dit rapport. In hoofdstuk 2 tot en met 7 worden de inzichten uit de analyse per *due diligence* stap gepresenteerd. Per stap worden de vereisten uit het beoordelingskader genoemd, de bevinding uit de analyse en een korte conclusie. Daaropvolgende staan de overkoepelende inzichten en de analyse van de websites. Op basis van de analyse worden conclusies getrokken en aanbevelingen aan de maatschappelijke organisaties gedaan.

2. Beleid

Beoordelingskader

1.1 Het formuleren van een internationaal MVO-beleid

1.2 Het integreren van internationaal MVO in de bedrijfsvoering

Bevindingen

- Zo goed als alle bedrijven hebben 'IMVO beleid' als het hebben van een Code of Conduct (CoC) als IMVO beleid wordt aangemerkt. De CoC zijn in veel gevallen publiekelijk beschikbaar via de website. Het IMVO beleid is dat niet.
 - De UNGPs en OESO richtlijnen vragen meer van een beleidsdocument dan wat er in de CoC staat. Gangbaar is dat een CoC wordt gebaseerd op het IMVO beleid.

- De overgrote meerderheid van de bedrijven gebruiken dezelfde Engelstalige CoC..
- Alle prioritaire TruStone thema's worden in het CoC genoemd. Ook wordt het klachtenmechanisme genoemd.
- Enkele bedrijven hebben wel IMVO beleid. Na analyse blijkt dat dit beleid in meer of mindere mate niet in lijn is met de UNGPs en OESO richtlijnen.
- Sommige bedrijven stellen IMVO beleid en/of een CoC te hebben, maar deze is niet op de website of in andere publieke bronnen te vinden..
- Eén bedrijf heeft nog helemaal geen beleid, maar neemt ook pas sinds vorig jaar deel. Hoewel andere bedrijven die ook sinds vorig jaar deelnemen, wel de veelgebruikte CoC.
- De aangesloten bedrijven zijn bezig met het delen van het IMVO beleid / CoC met zakelijke relaties, maar hebben nog niet al hun zakelijke relaties geïnformeerd.
- De medewerkers van bij alle aangesloten bedrijven zijn nog niet volledig geïnformeerd en bedrijven zijn hier mee bezig.
- Enkele aangesloten bedrijven geven aan de capaciteit op IMVO te vergroten.

Conclusie

Er is een positieve ontwikkelingen te zien op het gebied van beleidsontwikkeling. Bijna alle bedrijven hebben een (standaard) CoC met daarin alle prioritaire TruStone thema's en enkele bedrijven hebben publiekelijk toegankelijk IMVO beleid. Daar kan op verder gebouwd worden, want er zijn nog verbeteringen noodzakelijk.

3. Analyses van keten, gebruikte materialen product en inkoop/bedrijfsproces

Beoordelingskader

2.1: Het maken van een overzicht van de productieketen

2.2: Het in kaart brengen van risico's en/of negatieve gevolgen in de productieketen

2.3: Het prioriteren van risico's en/of negatieve gevolgen

Bevindingen

- Bedrijven geven aan geen volledig of beperkt inzicht te hebben in de herkomst van de ingekochte natuursteen. Er worden geen percentages gegeven in het PvA over het inzicht dat bedrijven hebben in de keten.
- Bedrijven zeggen allemaal te streven naar meer inzicht in de keten.
- Meerderheid van de bedrijven hebben geen volledig zicht op de potentiële en daadwerkelijke negatieve impacts in de keten.

- Bedrijven zeggen allemaal te streven naar meer inzicht in de potentiële en daadwerkelijke negatieve impacts in de keten.
- Een aantal bedrijven stelt dat er audits worden uitgevoerd. Zij noemen specifiek Xertifix in het PvA.
- Sommige bedrijven benoemende risico's met betrekking tot levertijden en kwaliteit. Hoewel levertijden en kwaliteit op zichzelf geen IMVO risico's zijn, kan het in kaart brengen van risico's door inkooppraktijken van waarde zijn als door de geëiste kwaliteit en levertijden bijvoorbeeld arbeidsrechten niet worden nageleefd.
- In bijna alle PvA's staat dat bedrijven prioriteren op basis van ernst en waarschijnlijkheid, maar niet hoe men dit doet of wat het resultaat hiervan is.
- De risicoanalyses die door maatschappelijke organisaties worden gefaciliteerd, worden door 12 bedrijven in hun PvA's aangehaald.

Een uitgelichte positieve bevinding

- Eén bedrijf stelt in het PvA dat een leverancier niet mee wilde werken aan identificatie van risico's. Daarop heeft het bedrijf een nieuwe leverancier gezocht.

Conclusie

Bedrijven zetten eerste stappen in het verkrijgen van ketentransparantie en de identificatie van potentiële en daadwerkelijke negatieve impacts. Enkele bedrijven zijn wat verder en gebruiken audits. Bedrijven lijken geïnteresseerd in de risicoanalyses die door maatschappelijke organisaties worden gefaciliteerd.

4. Actieplan; voorkomen, verminderen, herstellen/compenseren

Beoordelingskader

3.1: Het formuleren of bijstellen van doelstellingen op basis van de geprioriteerde risico's en/of negatieve gevolgen

3.2: Het formuleren of bijstellen van acties op basis van de geformuleerde doelstellingen

Bevindingen

- Bedrijven noemen vaak een of meerdere landen, één of een paar risico's/impacts en dat ze dit willen aanpakken dan wel bespreken met de leverancier. Concreter wordt het vaak niet. Voor een aantal bedrijven zou het aan te bevelen zijn daarin concreter te communiceren. Andere aangesloten bedrijven zijn concreter en soms weer zeer ambitieus in hun doelstelling.

- De risicoanalyses en stakeholder dialoog die door maatschappelijke organisaties worden gefaciliteerd, worden in 14 PvA's genoemd.
- Gezamenlijke projecten, waaronder leefbaar loon en 'No child left behind', worden in drie PvA genoemd.

Enkele uitgelichte positieve bevindingen

- Eén bedrijf heeft meer doelen opgenomen in China, omdat de import in India is komen te vervallen
- Eén bedrijf gaat naast deelname aan risico analyses/projecten in India en China, deskresearch en werkbezoek doen in Turkije.
- Eén bedrijf wil dat Chinese fabrieken en groeves een veiligheidsplan opstellen en werknemers betrekken bij gesprekken over de arbeidsomstandigheden. Dit is een concrete vraag en doelstelling. Het lijkt een goede eerste stap en de uitkomsten van dit verzoek wekt, interesse.

Conclusie

Bedrijven blijven vaak vrij abstract in de omschrijving van de potentiële en daadwerkelijke negatieve impacts, de doelen die ze stellen en wijze waarop ze het willen aanpakken. Er is enige variatie, maar niet veel. Het template van het PvA lijkt beperkt uit te nodigen om meer toelichting te geven, bijvoorbeeld in de vereiste uit het beoordelingskader om doelstelling uit te splitsen op de korte, middellange en lange termijn. Enkele bedrijven zijn concreet begonnen met het aanpakken van negatieve impacts. De grote meerderheid van de bedrijven is voornemens dit jaar eerste stappen te zetten door met leveranciers te praten.

5. Monitoring en verificatie; vaststellen van verbeteringen

Beoordelingskader

4.1 Het evalueren van de effectiviteit van genomen internationaal MVO-maatregelen

Bevindingen

- Bedrijven geven aan te gaan evalueren. Geen van de bedrijven heeft hier een noemenswaardige toelichting bij gegeven op enkele na.
- Een bedrijf stelt dat het na audits de aanbevelingen wil opvolgen en dat dit tot werkelijke verbeteringen in de fabriek en de groeves moet leiden.
- Een bedrijf stelt dat Xertifix monitort en dat zij zelf Xertifix monitors monitort. Hoewel audits een onderdeel kunnen vormen van *due diligence* volgens de UNGPs en OESO richtlijnen, kan het geen volledige invulling geven aan de verantwoordelijkheden die bedrijven hebben.

- Enkele bedrijven schreven dat ze het PVA gaan evalueren. De UNGPs en OESO richtlijnen verwachten van bedrijven dat zij de effectiviteit van de *due diligence* stappen monitort, evalueert en waar nodig verbetert.
- Enkele bedrijven stellen in hun PVA's dat *stakeholders* betrokken gaan worden, maar 'welke *stakeholders*' en 'hoe' staat niet beschreven.

Conclusie

De aangesloten bedrijven lijken vooral nog bezig te zijn met de eerdere stappen in het *due diligence* proces en nog niet met evalueren. De teksten in de PVA zijn minimaal en laten niet zien hoe men concreet invulling wil geven aan dit onderdeel.

6. Communicatie en rapportage

Beoordelingskader

5.1: Het extern rapporteren over uw due diligence

Bevindingen

- Alle bedrijven op drie na hebben in meer of mindere mate informatie op hun website staan over IMVO.
 - Dat kan alleen een CoC zijn op hun Nederlandstalige website.
 - Andere bedrijven zijn relatief uitgebreid over IMVO. Maar dit blijft nog wel voornamelijk bij voornemens en uitleg over TruStone.
 - Zie voor verdere toelichting het hoofdstuk Websites
- Enkele bedrijven hebben een MVO jaarrapportage.
- Eén bedrijf heeft op zijn website een specifieke link gemaakt naar hun publieke rapportage Q1 2022. Hoewel inhoudelijk veel valt te verbeteren, is het wel een eerste welkome stap.
- Andere bedrijven zijn dit voornemens te doen, maar hebben hun deadline niet gehaald.
- Eén bedrijf wil via nieuwsbrieven gaan communiceren over IMVO. Dit is beperkt publiekelijk, aangezien mensen zich moeten inschrijven, en daarmee is het de vraag of dit voldoet aan de UNGPs en OESO richtlijnen.
- Eén bedrijf communiceert vooral over de eigen bedrijfsvoering en niet wat er in de keten gebeurt. Het beleid van een ander bedrijf richt zich ook met name op de eigen bedrijfsvoering, terwijl de OESO richtlijnen en UNGP juist een naar buiten gerichte blik verwachten.
- Een meerderheid van de bedrijven verwijst in het PVA naar de communicatie richtlijnen die eind 2021 gedeeld moeten worden door het TruStone secretariaat. Men is zich bewust van de aankomende richtlijnen en wil men er aan mee werken.

Conclusie

Bijna alle bedrijven zijn met communicatie bezig op de website en enkele ook met rapportages. De communicatie is vaak nog beperkt en vertelt weinig over geïdentificeerde potentiële en daadwerkelijke negatieve impacts in de keten en de wijze waarop het wordt aangepakt. Er is weinig tot geen communicatie gezien die in ernstige mate afwijkt van de UNGPs en OESO richtlijnen. Bedrijven zeggen te wachten op de communicatie richtlijnen die worden gedeeld. Dit kan een goede basis zijn om op door te werken.

7. Toegang tot herstel en verhaal

Beoordelingskader

6.1: Het gebruiken van een klachten-mechanisme

Bevindingen

- Alle bedrijven op twee na, hebben een klachtenmechanisme en communiceren dit via hun website dan wel CoC.
 - Bedrijven geven daarbij ook hun eigen contactgegevens met de optie om anoniem een melding te doen. Hoe het klachtenmechanisme er bij bedrijven uitziet, wordt niet vermeld.
 - Bedrijven hebben het klachtenmechanisme vaak op een Nederlandstalige website staan in een Engelstalige CoC. Dit is door de taalbarrière voor (mogelijk) benadeelden uit import landen vaak niet te vinden. Het voldoet daarom niet aan de toegankelijkheidseisen van de OESO richtlijnen en UNGPs. Het kan zijn dat bedrijven het op een meer toegankelijke manier kenbaar maken via leveranciers, maar deze informatie is niet te achterhalen uit de PVA.
- Eén bedrijf is een eigen systeem aan het implementeren. Op de Nederlandstalige en Engelse website kan nog niets hierover gevonden worden.

Conclusie

Bijna alle bedrijven hebben een klachtenmechanisme. Echter, de toegankelijkheid moet nog verbeterd worden in lijn met de UNGPs en OESO richtlijnen. Ook hoe het eigen klachtenmechanisme door bedrijven wordt vormgegeven, is onduidelijk.

8. Overkoepelende inzichten

In navolging op de bevindingen per due diligence stap zijn er een aantal overkoepelende inzichten:

- Er zijn geen grote onregelmatigheden bij de PvA's vastgesteld, zoals vorig jaar. Waar bijvoorbeeld een CoC werd ingestuurd als 'Plan van Aanpak'. De PvA beschrijven in meer of mindere mate wat de bedrijven doen op het gebied van IMVO.
- Waar de kleurcode bij sommige bedrijven in 2021 oranje waren, is deze 2021 kleurcode in 2022 veranderd naar groen. Echter, er zijn geen plannen van aanpak te downloaden voor 2021.
- Eén bedrijf heeft twee jaren op rij een oranje kleurcode en geen PvA.
- De CoC die veel bedrijven gebruiken is opgesteld door het TruStone secretariaat.
- Op één bedrijf na maken bedrijven niet inzichtelijk op welke wijze zij *due diligence* implementeren - het beschrijven van de 6 stappen
- Eén bedrijf stelt in het PvA dat "*het IMVO-beleid vastgelegd in haar beleidsverklaring IMVO (zie bijlage)*", maar er is geen bijlage bij het PvA en er staat ook niets op de website.
- Bijna alle bedrijven hebben het klachtenmechanisme op de website of in de CoC staan.
- Bij één bedrijf is op basis van het PvA weinig tot geen vooruitgang te zien. Het PvA is heel summier geüpdatet. In het PvA zegt men, net als het vorige PvA, nieuw IMVO beleid en CoC te hebben, maar dat is niet gevonden in publieke bronnen. Men zegt te gaan communiceren over IMVO op de website en het klachtenmechanisme op de website te zetten (deadline Q1 2022), maar dit is eind april nog niet gevonden.
- De tekst in het PvA is bij twee bedrijven nagenoeg identiek. Dit is opmerkelijk maar hoeft niet bezwaarlijk te zijn. Het roept de vraag op hoe dit kan en of er is samengewerkt bij het opstellen van het PvA en zo ja, tot in hoeverre wat beschreven staat van toepassing is op het individuele bedrijf.

9. Websites

De teksten over IMVO op de websites van de aangesloten bedrijven zijn geanalyseerd en gecontroleerd op hun overeenkomstigheid met de UNGPs en OESO richtlijnen. Enkele bedrijven hebben teksten op hun website staan die niet in lijn zijn met de UNGPs en OESO richtlijnen, bijvoorbeeld "voeren wij periodiek een zogenoemd *due diligence* proces uit." Echter, *due diligence* is geen periodiek, maar een continu proces.

De volgende teksten zijn op de websites van bedrijven waargenomen die vragen oproepen:

- Eén bedrijf stelt op de website: *“De natuursteen die wij verkopen is afkomstig van toeleveranciers die een verdrag ondertekend hebben, waarmee zij zich conformeren aan de lokaal geldende regelgeving op het gebied van o.a. milieu, arbeidsomstandigheden, loon etc. Zo is er o.a. géén sprake van kinderarbeid, discriminatie en gedwongen arbeid.”* Tegelijkertijd stelt het bedrijf juist in haar PvA dat zij onderzoek doet naar arbeidsomstandigheden en milieu in China. De uitspraak op de website en in het PvA lijken tegenstrijdig.
- Eén bedrijf stelt op de website: *“Stap voor stap richten wij zo, tezamen met de andere deelnemers, een transparante natuursteen branche op met als einddoel een keurmerk voor eerlijk natuursteen (vergelijkbaar met het FSC-keurmerk voor hout).”* Het kan zijn dat dit bedrijf een keurmerk nastreeft, maar TruStone heeft niet als doelstelling om een keurmerk te creëren. De tekst suggereert dat wel. Een keurmerk kan een aanvulling zijn, maar geen volledige invulling geven aan de verantwoordelijkheden die bedrijven hebben in lijn met de UNGPs en OESO richtlijnen.
- Een ander bedrijf stelt over Xertifix: *“Met deze overeenkomst [met Xertifix] zijn wij zeker dat de regels en de richtlijnen die opgelegd worden door de United Nations, door de International Labour Organisation en door OESO (OECD) gecontroleerd worden, bijgestuurd worden om uiteindelijk gerespecteerd te worden.”* Hoewel audits een rol kunnen spelen bij het identificeren van risico's, zijn er aanvullende acties van een bedrijf nodig om potentiële en daadwerkelijke negatieve impacts aan te pakken dan wel te herstellen.

Een uitgelichte positieve bevinding

- Eén bedrijf lijkt een realistisch beeld te scheppen over *due diligence* op de website:
 - *“De plekken waar onze steen vandaan komt, staan niet altijd in een positief daglicht. De overheid ter plekke is vaak niet efficiënt genoeg om arbeids- en milieuomstandigheden goed te controleren. Daarom is het des te belangrijker dat wij ons best doen om de risico's in kaart te brengen en ons inzetten om verbeteringen teweeg te brengen. Omdat onze leveranciers ook aan veel andere bedrijven leveren, is onze invloed beperkt en is dit een proces van vallen en opstaan.”*
 - *“Veiligheid en gezondheid hebben voor ons een hoge prioriteit. De kans dat er iets misgaat in de groeve, is altijd aanwezig. De gevolgen zouden zeer ernstig kunnen zijn, bijvoorbeeld als werknemers onvoldoende gebruik maken van de beschermingsmiddelen.”*

10. Conclusies

Op basis van de analyse en bevinding worden de volgende conclusies getrokken:

- Er zijn geen grote onregelmatigheden bij de PvA's vastgesteld, zoals vorig jaar. Waar bijvoorbeeld een CoC werd ingestuurd als 'Plan van Aanpak'. De PvA's beschrijven in meer of mindere mate wat de bedrijven doen op het gebied van IMVO.
- Bedrijven zijn stappen aan het zetten, met name op beleid.
 - Het lijkt erop dat een CoC als beleid wordt gezien. Dit is echter onvoldoende vanuit de UNGPs en OESO richtlijnen gezien. Beleid beschrijft hoe *due diligence* wordt geïmplementeerd en een CoC beschrijft op basis daarvan de verwachtingen van zakelijke relaties.
- Bedrijven zijn bezig met inzicht krijgen in de keten. In welke mate zij dit hebben en met welke snelheid zij het verkrijgen, is onduidelijk.
- Een aanzienlijke groep aangesloten bedrijven maken gebruik van risico analyses en stakeholder dialogen en
- Enkele bedrijven zijn bezig met gezamenlijke projecten.
- Het aanpakken van potentiële en daadwerkelijke risico's en impacts door bedrijven lijkt nog in beperkte mate aan de orde.
 - Doelen die gesteld worden om impacts aan te pakken en de wijze waarop men dit wil doen, is vaak nog abstract beschreven. Wellicht nodigt het PvA template hier nog te weinig toe uit, is de kennis en ervaring van bedrijven op dit vlak nog beperkt of mogelijk zijn er andere redenen.
 - Er lijkt nog weinig te worden geëvalueerd in lijn met de UNGPs en OESO richtlijnen.
- Bedrijven communiceren meer op hun website, maar lijken vaak nog niet goed te weten wat van hen verwacht wordt op basis van de UNGPs en OESO richtlijnen. Websites hebben regelmatig dezelfde stukken tekst.
- Bijna alle bedrijven (op twee na) hebben een eigen klachtenmechanisme en verwijzen naar het TruStone klachtenmechanisme.
 - Het is onduidelijk hoe het eigen klachtenmechanisme eruitziet.
 - De toegankelijkheid van het klachtenmechanisme is niet in lijn met de UNGPs en OESO richtlijnen en daarmee een aandachtspunt.
- De risico analyses, stakeholder dialogen, gezamenlijke projecten en het klachtenmechanisme zijn praktische hulpmiddelen voor bedrijven die mede met behulp van de maatschappelijke organisaties zijn opgezet. Een grote groep bedrijven heeft interesse in deze producten.
- Er zijn vorderingen gemaakt waarop de aankomende jaren doorgewerkt kan worden

- De belangrijke rol van maatschappelijke organisaties in de gemaakte voortgang is onmiskenbaar.

11. Reactie TruStone secretariaat

Het TruStone secretariaat is gevraagd om een reactie op de bevindingen. Een samenvatting van de reactie, wordt hieronder gegeven.

Het TruStone secretariaat waardeert de inspanning van maatschappelijke organisaties om tot deze analyse te komen. Het secretariaat wijst erop dat de analyse is gemaakt op basis van publieke beschikbare bronnen. Het secretariaat baseert zijn oordeel daarnaast op informatie die vertrouwelijk is aangeleverd en dat kan in sommige gevallen tot andere conclusies of indrukken leiden.

Bedrijven moeten *due diligence* stapsgewijs invoeren. Dit jaar was een score van 40% op de *due diligence* vragenlijst vereist. In dat licht heeft het secretariaat in de eerste twee beoordelingsrondes de focus vooral gelegd op de eerste stappen van *due diligence*. In de volgende beoordelingsronde zal het secretariaat meer aandacht besteden aan het onderwerp 'evaluatie', stap 4 van *due diligence*.

Het PvA format biedt volgens het secretariaat voldoende ruimte voor bedrijven om eigen toelichtingen te geven. De gelijkenissen tussen het PvA van verschillende bedrijven kan mogelijk komen door het format waarbij ook voorbeeldteksten worden geleverd.

De risico's van inkooppraktijken in kaart brengen is een kernvraag en met name bedrijven die actief zijn op de projectenmarkt benoemen in hun PvA levertijden en kwaliteitseisen van aanbestedende diensten. De link met IMVO risico's, zoals impacts op arbeidsrechten, is beschreven in de rapportage 'Aanbesteding als aanjager van transitie'..

Bedrijven maken veel gebruik van voorbeeldteksten uit de Handreiking publieke communicatie. Handreikingen die door de partijen van TruStone zijn vastgesteld, zijn daar ook voor bedoeld. Het kan ook hier wel betekenen dat teksten van verschillende bedrijven op elkaar lijken. Het secretariaat heeft met een aantal bedrijven afgesproken dat de beleidsverklaring en publieke communicatie vanaf voorjaar 2022 publiek beschikbaar zal zijn. Op het moment van deze analyse zijn die documenten nog niet beschikbaar. Het secretariaat bespreekt de communicatie met die bedrijven in de adviesronde die op dit moment nog loopt. Enkele andere bedrijven hebben informatie over hun voortgang verwerkt in een

blog of op een duurzaamheidspagina of rapporteren via sociale media zoals LinkedIn.

Het secretariaat geeft aan dat partijen van TruStone binnenkort met elkaar bespreken welke zekerheid gegeven kan worden op basis van audits en vervolgens daarover ook met Xertifix in gesprek gaan.

12. Aanbevelingen

De conclusies leiden tot de volgende ontwikkelpunten en aanbevelingen:

- Bespreek in de stuurgroep hoe om te gaan met bedrijven die twee jaar achterliggen met de implementatie van *due diligence*. Op dit moment geldt dat voor één bedrijf.
- Overleg met het TruStone secretariaat hoe onregelmatigheden op de websites van bedrijven onder de aandacht gebracht kunnen worden.
- Ga met partijen in gesprek over de PvA template die nu gebruikt wordt door bedrijven. Meer informatie mag van bedrijven verwacht worden over hoe zij *due diligence* uitvoeren.
- Een oproep voor de bedrijven om in gesprek te gaan met de maatschappelijke organisaties die lid zijn van TruStone om gebruik te maken van hun expertise.
- Bespreek ontwikkelpunten op basis van de uitkomsten van deze analyse om het aankomende jaar aan te werken zoals:
 - Beleid waarin bedrijven omschrijven hoe zij *due diligence* implementeren.
 - Meer duidelijkheid van bedrijven over het percentage inzicht dat zij hebben in de keten en risico's.
 - Beter en meer gedetailleerde omschrijving van de geïdentificeerde potentiële en daadwerkelijke negatieve impacts door bedrijven.
 - Meer gedetailleerde omschrijving hoe bedrijf risico's wil aanpakken.
 - Beter en meer communicatie over *due diligence*. Bij uitvoering van de bovenstaande, kan beter en meer gecommuniceerd worden.